

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

УДК: 347.91/95

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2018.31.143450>

І. Е. Берестова, канд. юрид. наук, доцент, Заслужений юрист України,
провідний науковий співробітник відділу організації наукової роботи
Національної академії внутрішніх справ
Солом'янська площа, 1, Київ, 03035, Україна

ЗНАЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ІНТЕРЕСУ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ПРИНЦИПУ ПРОПОРЦІЙНОСТІ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ПРАВІ

Стаття присвячена дослідженню значення публічного інтересу у принципі пропорційності в цивільному судочинстві. Доведено, що врахування публічного інтересу є обов'язковим при оцінці суддею справедливого (розумного) балансу в питанні втручання держави у мирне володіння майном, права власності, свободу слова тощо. При цьому обґрунтовується, що суддя завжди має співставляти, порівнювати (враховувати) наявність приватного інтересу. Публічний інтерес в цивільному судочинстві обов'язково має враховуватися суддею у тих справах, фактичні обставини яких це вимагають.

Ключові слова: цивільне судочинство, принцип пропорційності, публічний інтерес, баланс інтересів, втручання у мирне володіння майном, предмет судового захисту.

Постановка проблеми. Правильний і своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ в Україні здійснюється з метою ефективного захисту порушених, невизнаних чи оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави (ч.1 ст. 2 ЦПК України в редакції 3.10.2017).

Аналіз цієї норми свідчить, що об'єктом захисту в цивільному процесі є права, свободи та інтереси фізичних і юридичних осіб, а також держави. При цьому вказаний процесуальний закон, закріплюючи інтерес як об'єкт судового захисту не конкретизує, який саме інтерес підлягає правовому захисту: загалом охоронюваний законом, законний, або приватний, публічний чи суспільний інтерес. Тобто термін «публічний інтерес» безпосередньо не використовується законодавцем при перерахуванні об'єктів захисту цивільного процесу. Разом з тим, законодавець все ж таки вказує на публічний інтерес у змісті ЦПК України (в редакції 3.10.2017).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми принципу пропорційності у цивільному судочинстві періодично були предметом наукової уваги під різними кутами дослідження і розв'язання проблем з боку вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: С. С. Алексєєва, І. В. Венедіктової, К. В. Гусарова, Ю.О. Євтушок, О. С. Захарової, В. В. Комарова, Д. Д. Луспеника, П. М. Рабіновича, Я. М. Романюка, М. В. Савчина, А. О. Селіванова, С. В. Шевчука та ін. Утім роль й значення публічного інтересу при застосуванні принципу пропорційності не було предметом безпосередньої наукової уваги, особливо в умовах реформу-

I. E. Berestova, Ph.D, Associate Professor,
the Honored Lawyer of Ukraine
the Leading Researcher of National Academy of Internal Affairs
Solomenskaya Square, 1, Kyiv, 03035, Ukraine

VALUE OF PUBLIC INTEREST IN APPLICATION OF PRINCIPLE OF PROPORTIONALITY IN CIVIL PROCESS LAW

Summary

The article is devoted to the study of the importance of public interest in the principle of proportionality in the performance of civil proceedings. It is proved that ensuring a reasonable balance between public and private interests as a component of the principle of proportionality occupies an important place in finding a reasonable balance of these interests by the judge. At the same time, the judge must always compare, compare (take into account) the presence of private interest. The conclusion was drawn that the consideration of public interest is mandatory in the judge's assessment of a fair (reasonable) balance in the issue of state interference in the peaceful possession of property, property rights, freedom of speech and other.

Key words: civil legal proceedings, proportionality principle, public interest, balance of interests, interference in peaceful possession of property, subject of judicial protection.